

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Strategi för ett hållbart näringsliv i Jönköpings län

■ Strategi för ett hållbart näringsliv i Jönköpings län

Titel	Strategi för ett hållbart näringsliv i Jönköpings län
Författare	Daniel Badman, Emma Johnsson, Lena Lidström
Beställningsadress	Länsstyrelsen i Jönköpings län, Samhällsbyggnadsavdelningen, 551 86 Jönköping, Telefon 036-39 50 00 (vx)
Webbplats	www.f.lst.se
Kontaktperson	Lena Lindström, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Direkttelefon 036-39 50 52, lena.lindstrom@f.lst.se Emma Johnsson, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Direkttelefon 036-39 51 86, emma.johnsson@f.lst.se
Meddelande	Nr. 2003:30
ISSN	1101-9425
ISRN	LSTY-F-M—03/30--SE
Referens	Lena Lindström, Samhällsbyggnadsavdelningen, oktober 2003
Upplaga	300 ex.
Tryckt på	Länsstyrelsen, Jönköping 2003

SAMMANFATTNING	5
1. INLEDNING – HÅLLBARHET OCH SAMHÄLLSUTVECKLING	6
Företagande och miljöarbete - en generell beskrivning.....	7
0-1 Utan eller med bristfällig strategi.....	7
1-2 Defensiv strategi	8
2-3 Preventiv strategi.....	8
3- Offensiv strategi.....	8
2. NÄRINGSLIVET OCH HÅLLBAR UTVECKLING I JÖNKÖPINGS LÄN – EN NULÄGESBESKRIVNING	9
2.1 Styrkor och möjligheter.....	9
2.1.1 Styrkor.....	9
2.1.2 Möjligheter	10
2.2 Svagheter och hot.....	10
2.2.1 Svagheter.....	10
2.2.2 Hot.....	11
3. ... LÄNETS TILLVÄXTPROGRAM BIDRAR TILL HÅLLBAR TILLVÄXT	12
3.1 Bakgrund.....	12
3.2 Programinnehåll	12
3.2.1 Partnerskap.....	12
3.2.2 Kunskapsuppbyggnad genom analysarbete.....	13
3.2.2.1 Arbetskraftförsörjning.....	13
3.2.2.2 Entreprenörskap, företagande och företagsklimat.....	14
3.2.2.3 Innovationssystem och kluster	14
3.2.3 Program.....	15
3.2.3.1 Övergripande mål.....	15
3.2.3.2 Insatsområden.....	15
3.2.3.3 Handlingsprogram.....	16
3.2.4 Målstruktur	16
3.2.5 Finansiering.....	16
3.2.6 Uppföljning och utvärdering	16
4. INSATSER SOM BIDRAR TILL EN HÅLLBAR TILLVÄXT	17
4.1 Miljöledning och kompetensstöd till små och medelstora företag	17
4.1.1 Miljöstrategisk näringslivsutveckling	17
Miljödriven affärsutveckling – Gjuterinäringsen.....	17
Håll koll på dina kemikalier	18
Mot bättre egenkontroll i trä- och möbelindustrin.....	18
MiljöSupport Höglandet.....	18
4.2 Hållbarhetsdriven affärsutveckling	18
4.2.1 Regional nod för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport.....	19
4.3 Hållbara entreprenörer.....	19

4.4 Utbildning och forskning med fokus på hållbar utveckling.....	20
4.5 Insatser för jämställdhet.....	20
Mentorsprogram för kvinnor – samverkan i Jönköpings län.....	20
Behovsinventering	20
Lika möjligheter.....	20
Jämnt på toppen	21
5. AVSLUTNING	22
Källor	23

Sammanfattning

Miljö- jämställdhets och hållbarhetsfrågor blir allt viktigare för näringslivet. För företag är det nödvändigt att ta miljö- och jämställdhetsfrågor på allvar för att vara konkurrenskraftiga och öka möjligheterna till försäljning, stärkt varumärke och tillväxt.

I rapporten finns förslag på konkreta åtgärder och projekt som skulle kunna drivas inom ramen för RTP. Hållbar tillväxt, d.v.s. en ekonomisk tillväxt som leder till en minskande, inte ökande miljöpåverkan samt tillvaratagande av kvinnors och mäns kompetens. Bland annat presenteras följande åtgärder;

- Hållbarhetsdriven affärsutveckling
- Miljöledning och kompetensstöd till små och medelstora företag
- Länets tillväxtprogram bidrar till hållbar tillväxt
- Hållbara entreprenörer
- Utbildning och forskning med fokus på hållbar utveckling

1. Inledning – Hållbarhet och samhällsutveckling

Frågor om hållbarhet blir allt mer aktuella både inom näringslivet och på politisk nivå. Begreppet hållbar utveckling som myntades i samband Brundtlandkommissionens rapport ”Vår gemensamma framtid” från år 1987 har sedan dess varit vägledande inom många politikområden. I rapporten definieras begreppet som ”en utveckling som tillgodoser dagens människors behov utan att riskera framtida generationers behov...”

I samband med Rio-konferensen år 1992 förtydligades hållbarhetsbegreppet ytterligare och samtidigt enades de flesta av jordens nationer kring en gemensam handlingsplan för det 21: a århundradet, *Agenda 21*. I detta dokument preciseras hållbar utveckling som en samhällsutveckling där ekologiska, ekonomiska och sociala frågor interagerar och värderas balanserat.

Den ekologiska dimensionen av hållbarhetsbegreppet konkretiserades år 1999 i Sverige i de nationella miljö kvalitetsmålen. Dessa 15 miljö kvalitetsmål (se bilaga 1) är vägledande för det svenska miljöarbetet men framgången i miljömålsarbetet varierar. Det ser t.ex. relativt bra ut när det gäller målet Frisk luft medan läget är betydligt mindre positivt när det gäller målen Begränsad klimatpåverkan och Giftfri miljö, för mer information se www.miljomal.nu.¹ Inom den sociala dimensionen kan visas på de nationella jämställdhetsmålen (se bilaga 2).

Även på lagområdet lyfts begreppet hållbar utveckling fram och det framförallt i Miljöbalken. I balkens första paragraf uttrycks att syftet med balken är att främja en hållbar utveckling med fokus på den ekologiska dimensionen. I första kapitlet presenteras vidare de s.k. hänsynsreglerna som bland annat består av ett antal principer som ska vara vägledande i tillämpningen av lagen. Dessa principer, t.ex. kretslopps- och produktvalsprincipen, tillsammans med kravet på varje företag att bedriva egenkontroll på sin verksamhets miljöpåverkan är särskilt intressanta ur ett näringslivsperspektiv.

Inom EU skrevs begreppet hållbar utveckling år 1997 in i Amsterdamfördraget, som ett grundläggande mål för hela unionens arbete. Vid toppmötet i Göteborg år 2001 antogs en EU-strategi för hållbar utveckling. I den prioriteras bland annat begränsad klimatpåverkan och ökad användning av ren energi, mer ansvarsfull förvaltning av naturresurser och bekämpning av fattigdom och social utslagning. Strategin har sin huvudsakliga fokus på att marknadsmässigt styra utvecklingen mot hållbarhet. Målet är att få till stånd marknadsreformer som ger en korrekt prissättning av miljöpåverkan och humankapital. Detta ger företagen nya möjligheter att utveckla tjänster och produkter som minskar belastningen på miljön och samtidigt tillgodoser sociala och ekonomiska behov.

I riktlinjerna till de regionala tillväxtprogrammen tydliggörs att dessa ska generera en hållbar tillväxt, dvs. tillväxt som bidrar till en hållbar utveckling.² Detta innebär att länets ekonomiska tillväxt ska leda till en minskande, inte ökande miljöpåverkan samt att hänsyn ska tas till kvinnor och mäns olika behov.

¹ Miljömålsrådet, 2003

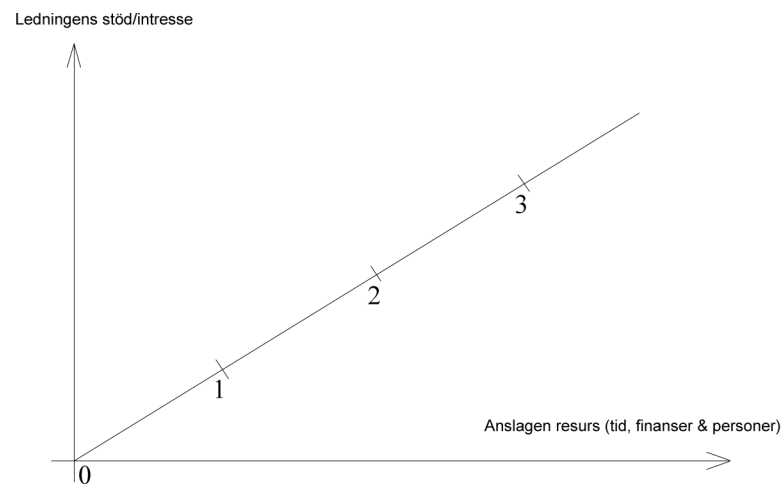
² Regeringen, 2002

Företagande och miljöarbete - en generell beskrivning

När det gäller näringslivets förhållningssätt till miljöfrågor har det hänt mycket de senaste åren. Många företag ser redan idag de affärsmöjligheter som miljöargument kan innebära. Marknaden för hållbara produkter och tjänster är mycket stor och förväntas växa. Som exempel kan nämnas att OECD i slutet av 1990-talet uppskattade den renodlade globala miljöteknikmarknaden till 4000 miljarder och tillväxttakten för branschen bedömdes till 5-10 % per år beroende på segment.³

Kund- och konsumentkraven på området ökar successivt och dessutom har många andra aktörer som massmedia, det omgivande samhället, myndigheter, intresseorganisationer, försäkringsbolag m.fl. ögonen på företags miljöarbete. Den samlade bilden där miljöfrågans betydelse blir allt viktigare ur många horisonter, gör t.ex. att företag med bristande strategi att hantera dessa krav från omgivningen står inför en besvärlig situation och riskerar sin konkurrenskraft. Samtidigt finns stora konkurrensmässiga fördelar för företag som agerar proaktivt.

I praktiken varierar naturligtvis olika företags förhållningssätt till miljöfrågan och i figuren nedan illustreras en generaliserad bild av fyra olika nivåer av miljöstrategier som företag kan tänkas ha.

Figur1. Fyra olika nivåer på företags sätt att hantera miljöfrågor

Källa: Egen bearbetning av Larsson, 1995, s 145

0-1 Utan eller med bristfällig strategi

Företag med detta synsätt saknar eller har en bristfällig strategi för att arbeta med miljöfrågor. Detta gör att man sällan uppfyller de lagkrav som ställs på miljöområdet. Bristen på kunskap om miljöfrågor är ofta så stor att man inte vet vart man ska vända sig för att få nödvändigt kompetens då s.k. beställarkompetens saknas.

³ OECD, 1999

1-2 Defensiv strategi

Företaget uppfyller ställda lagkrav på miljöområdet men är dåligt förberett för förändringar och möter dessa genom akuta punktinsatser.

2-3 Preventiv strategi

Företaget agerar för att miljöanpassa produktion och produkter samt för att möta kund- och marknadskrav. Miljöarbete sker systematiskt och egenkontrollen fungerar bland dessa verksamheter. Miljöledningssystem (som t.ex. EMAS, ISO 14001 etc.) tillämpas vilket ger företaget trovärdighet på marknaden och kontroll över verksamhetens miljöpåverkan.

3- Offensiv strategi

Företaget har en ambition att ligga i miljöarbetets frontlinje. Miljöarbetet har en affärsstrategisk central roll och miljöfrågan är tydligt integrerad i företagets profil.

Bland de större företagen är det idag mer eller mindre praxis att arbeta efter miljöledningsstandarden. ISO 14001 och även bland de mindre företagen ökar andelen miljöcertifieringar. I februari 2003 fanns i Sverige totalt 2675 ISO 14001-certifierade företag. Helhetsbilden bland de mindre företagen är dock något mer komplex. NUTEK har nyligen undersökt små- och medelstora företags benägenhet att arbeta med miljöfrågor och deras studie visar att omkring en tredjedel av landets småföretag arbetar aktivt med att sätta upp och nå miljömål för verksamheten⁴.

⁴ NUTEK, 2003

2. Näringslivet och hållbar utveckling i Jönköpings län – en nulägesbeskrivning

I Jönköpings län finns drygt 8000 företag varav fler än 3000 betecknas som industriföretag.⁵ Det stora antalet tillverkande företag är på många sätt unikt för regionen. Av de 3000 industriföretagen är ungefär en fjärdedel klassade som miljöfarliga verksamheter enligt förordningen om Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899).⁶ I följande avsnitt ges en kortfattad SWOT-analys av länets näringsliv ur hållbarhetssynpunkt. SWOT-analysen ska kompletteras med jämställdhetsfrågor, en lathund för jämställdhetsbegrepp bifogas (se bilaga 3).

2.1 Styrkor och möjligheter

2.1.1 Styrkor

Antalet miljöcertifierade företag (enligt standarden ISO 14001) är i Jönköpings län relativt sett högt. I juli 2003 var sammanlagt 206 företag i Jönköpings län certifierade enligt ovan nämnda standard. Detta kan jämföras med t.ex. Östergötlands läns 204 företag och Kronobergs läns 92 företag.⁷ Av länets ISO 14001-certifierade företag är ungefär en fjärdedel (dvs. ett knappt 50-tal) tillståndspliktiga enligt miljöbalken.

Det finns dessutom företag som arbetar med andra miljöledningsverktyg, t.ex. är två företag i länet FR 2000-certifierade⁸ och 48 företag är Miljödiplomerade (den s.k. Göteborgsmodellen) av Jönköpings kommun. Möjlighet för företag att arbeta enligt Miljödiplomeringemetodiken har dessutom under året påbörjats i Aneby kommun.

Jönköpings län står sig väl när det gäller användningen av energi. Jämfört med andra regioner är användningen relativt låg och länets användning är oförändrad jämfört med 1990. Totalt sett i Sverige har dock energianvändningen ökat något sedan 1990. När det gäller klimatpåverkande utsläpp av koldioxid ligger länet under landets genomsnitt. Totalt sett i Sverige har de största utsläppsminskningarna av koldioxid skett inom bostäder och servicesektorn beroende på övergång från olja till fjärrvärme, el och biobränslen. Även utsläppen från jordbruk och avfallsdeponier minskar. Under den senaste tioårsperioden har dock utsläppen från industrin och transportsektorn ökat.⁹

Prioriterade jämställdhetsfrågor skulle kunna vara hur tillgången ser ut på välutbildade unga kvinnor i länet, hur många män som söker vidareutbildning inom otraditionella områden och hur jämnt uttaget är av föräldraledighet.

⁵ Företagsfakta och www.scb.se

⁶ Antalet tillstånds- och anmälningspliktiga är en uppskattning.

⁷ <http://www.environ-cert.com/sweden/sweden.htm>, 2003

⁸ Kvalitets- och miljöledningssystem som utvecklats av Företagarnas Riksorganisation i samarbete med branschorganisationer.

⁹ http://miljomal.nu/nar_vi_malen/miljomalen/mal1.php, 2003

2.1.2 Möjligheter

En begränsad klimatpåverkan är en av de högst prioriterade miljöfrågorna och stora insatser är nödvändiga även i Jönköpings län. I länet finns stora resurser av biobränsle som kan bidra till en omställning till hållbar energiförsörjning. Detta måste ses som styrka för länet och inom området finns stora affärsmöjligheter.

Miljöresurs Linnés projekt ”Miljödrivet näringsliv i Småland” bekräftar detta och lyfter även fram ytterligare ett antal områden där länets företag står sig väl och har många ännu inte fullt utnyttjade affärsmöjligheter. I slutrapporten lyfts 12 kompetensområden fram som särskilt intressant för regionen ur ett hållbarhetsperspektiv. De starkaste områdena är Energi/klimateffektiva lösningar, Miljöteknikbranscherna (t.ex. vatten-, luftrening, avfallshantering mm), Skogsbruk/träförädling och Lantbruk/livsmedel. Inom dessa områden borde förutsättningarna vara goda för klusterbildningar. I rapporten framkommer vidare att det sammanlagt finns ca 500 miljödrivna företag i länet.

I regionen finns många underleverantörer som i dagsläget och framtiden kan komma att få svårt att överleva i länet eftersom de ofta konkurrerar med produktion som är mer kostnadseffektiv genom att den placerats i låglöneländer. För att möta hotet är möjligheten för företag att profilera sig med miljöanpassade produktionsprocesser och produkter särskilt intressant, vilket även skulle ge en positiv miljöpåverkan på länets miljötillstånd.

Prioriterade jämställdhetsfrågor skulle kunna vara: hur länet kan attrahera unga kvinnor och män genom en dynamisk arbetsmarknad och god livskvalitet. Samt underlätta nyetablering av kvinnliga och manliga företag genom god livskvalitet såsom service, skola och omsorg, förändring i näringslivsstrukturen och kultursatsningar.

2.2 Svagheter och hot

2.2.1 Svagheter

I länet är antalet tillverkande företag med tydlig miljöpåverkan stort. Detta gör att trycket på miljön ibland är betydande. Antalet miljöskadade mark- och vattenområden är stort i länet och sammanlagt är 931 områden identifierade som förorenade områden i länet när klassningsarbetet enligt MIFO¹⁰ ännu inte är slutförts.

Omställningen mot hållbara energi- och transportsystem är en central framtidsfråga. Användningen av biobränsle i energiproduktionen är endast tio procent av den totala energianvändningen i länet, en nivå som är låg jämfört med övriga landet. Koldioxidutsläppen från transportsektorn har ökat den senaste tioårsperioden.

I rapporten ”Miljöarbete en ren vinst” från 2003¹¹ pekats Jönköpings län ut som ett av tre län där företagen tenderar att arbeta med egna uppsatta miljömål i mindre utsträckning än övriga regioner i landet. I generella drag ges dessutom bilden att små företag ligger efter storföretagen när det gäller miljöarbete.

Prioriterade jämställdhetsfrågor skulle kunna vara: hur behålla de unga kvinnor som traditionellt flyttar till storstadsregioner? Med vilka insatser i länet kan vi bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden?

¹⁰ MIFO, Metodik för inventering av förorenade områden

¹¹ NUTEK, 2003

2.2.2 Hot

Bilden att små företag arbetar mindre med miljöfrågor bekräftas av länsstyrelsens erfarenheter av miljötillsyn som visar att en stor andel av länets tillståndspliktiga företag (totalt finns ca 350 tillståndspliktiga verksamheter i länet) inte har tillgång till miljökunnig personal och har svårt att se ekonomiskt utrymme för att anställa miljökompetens. Dessutom har dessa företag svårt att hålla sig informerade om gällande miljölagstiftning och om verksamhetens miljöpåverkan. Många företags miljökunskaper är på så låg nivå att de inte ser behovet av sådan kompetens och inte heller klarar av att upphandla sådan när det behövs. Exempel på sådana situationer kan vara tillståndsprövning, besiktning och rapportering till tillsynsmyndigheten. Länets kommuner har liknande erfarenheter av miljötillsyn¹². Slutsatsen måste bli att företag med bristande strategi att hantera dessa krav från omgivningen riskerar sin konkurrenskraft.

Många av länets företag är i stor utsträckning efterfrågestyrd. Framförhållningen och omvärldsbevakningen är inte alltid så väl utvecklad i synnerhet inte hos de mindre företagen där resurser (oftast tidsbrist) och kompetens för detta saknas. I praktiken leder det till att verksamheten förändras först när företaget upplever att kunder ställer krav på förändring. Detta reaktiva agerande är troligen inte symptomatiskt bara när det gäller miljöfrågor utan en riskfaktor även för andra frågor som företagen riskerar att aldrig upptäcka.¹³

Prioriterade jämställdhetsfrågor skulle kunna vara: Hur hindrar vi i länet de ökande ohälsotalen för äldre kvinnor och unga män? Hur tillser vi att strukturomvandlingen av länets näringsliv inte missgynnar endera könet.

¹² se t.ex. Jonasson, 2002

¹³ Länsstyrelsen, 2002

3. Länets tillväxtprogram bidrar till hållbar tillväxt

3.1 Bakgrund

Länets tillväxtprogram för 2004-2007 ska generera en hållbar tillväxt, dvs. en tillväxt som bidrar till en hållbar utveckling. Ur hållbarhetssynpunkt innebär detta att länets ekonomiska tillväxt ska leda till en minskande, inte ökande miljöpåverkan samt lika förutsättningar för kvinnor och män. I praktiken gör det att projekt som drivs inom ramen för länets tillväxtprogram måste uppfylla ett antal hållbarhetskriterier för att finansieringsmässigt komma på tal. Kriterier skulle kunna vara att de checklistor som presenteras i dokumentet (se bilaga 4, 5 och 6) används och att andelen positiva svar är övervägande.

I detta arbete har Länsstyrelsen en viktig roll, dels i arbetet att ta fram och fortsatt utveckla hållbarhetskriterier, dels i granskningen av projekts miljö- och jämställdhetspåverkan när det är aktuellt med regional projektmedelsfinansiering. Innan detta är en självgående process är dessutom insatser viktiga för att stödja och utbilda projektägare.

Med anledning av ITPS Ex ante utvärdering av det regionala RTP i Jönköpings län visar kapitel 3 på förslag till förbättringar med avseende på jämställdhet och den ekologiska dimensionen. I utvärderingen framgick att analysdelen är svår att bedöma ur ett ekologiskt perspektiv då hållbarhetstanken endast framträder fragmentariskt och inte genomsyrar programmet. Jämställdhetsfrågorna saknas ännu helt i analysavsnittet. När det gäller mål och förutsättningar för uppföljning och utvärdering saknas både den ekologiska dimensionen och jämställdhetsperspektivet. Sammansättning av partnerskapet med avseende på olika kompetensområden är inte tillfredsställande vare sig inom den ekologiska dimensionen eller inom jämställdhetsområdet¹⁴.

3.2 Programinnehåll

För att få en lättfattlig struktur på förslagen följer rubriksättningen i kapitel 3 Regeringens riktlinjer för arbetet med de regionala tillväxtprogrammen.

3.2.1 Partnerskap

I ett partnerskap ska det finnas en bred kompetensgrund och nätverk inom områdena miljö, jämställdhet samt integration och mångfald. Kompetens inom området ungt entreprenörskap ska också finnas representerat. Det framgår även att det är viktigt att regionala resurscentra för kvinnor samt länsstyrelsens sakkunnig i jämställdhet deltar i programarbetet. Miljöhänsyn och resurshushållning måste integreras i beslutsfattandet inom alla verksamheter och sektorer i samhället. Kunskap om de ekologiska villkoren för samhällets utveckling blir därmed avgörande. Avgörande för kompetensförsörjningen och en jämn könsfördelning inom ett partnerskap är ledningens engagemang och agerande. En jämn könsfördelning innebär inte automatiskt en garanti för att kvinnor och män kan delta i beslut på lika villkor men jämnt könsfördelade grupper är en grundläggande förutsättning.¹⁵

¹⁴ ITPS, 2003

¹⁵ Sid.22, "Tillväxt jämt", M. Bull

Detta innebär att de kvinnor och män som deltar i partnerskapet ska ha lika mandat från sina organisationer att ta beslut. Partnerskapet ska i ett tidigt skede utbildas inom miljö- och jämställdhetsfrågor för att underlätta integreringen av dessa perspektiv i det fortsatta arbetet. Allmänna kunskaper kan behöva förstärkas av specialistkompetens. Det är därför viktigt att en kompetensinventering av miljö- och jämställdhetsfrågor i länet genomförs.

3.2.2 Kunskapsuppbyggnad genom analysarbete

En sammanställning och analys av underlag och erfarenheter från RTA ska ligga till grund för kommande programarbete. Analysen ska innefatta tydlig miljöredovisning samt redovisning av könsuppdelad statistik som visar likhet och olikhet mellan kvinnor och män samt hur kvinnor och män påverkas av olika regionala förhållanden.¹⁶ En sådan analys skulle kunna motsvaras av examensarbete inom området statistik där de olika insatsområdena behandlas med tillväxtfokus ur ett miljö- och jämställdhetsperspektiv. En analys av miljö- och jämställdhetspotential (se bilaga 4, 5, och 6) ska genomföras, dels för det totala programarbetet men även för de separata projekt (pågående och nya) som drivs inom ramen för RTP. Analysen ska innehålla jämförelser med andra regioner inom såväl som utanför landet¹⁷. Tillväxtbegreppet behöver problematiseras och utvidgas för att få med de företagsdrivna processer som gynnar länets utveckling utifrån ett småföretagarperspektiv. En grundlig SWOT-analys som innefattar den hållbara utvecklingens tre dimensioner ska utföras i länet.

3.2.2.1 Arbetskraftförsörjning

För att försörja länet med arbetskraft krävs att vi dels tar tillvara den kompetens som redan finns och dels att vi attraherar ny kompetens utanför länet. En tydlig analys av unga människors förväntningar, förhoppningar och önskemål på länet som en framtida arbetsplats och boplat, kan visa på problematik/möjligheter. Analysen kan t ex göras genom en enkät till länets gymnasie- och högskoleelever. I analysen av länets näringslivsstruktur ska även framgå hur anpassningsgraden mellan de utbildningar som länet erbjuder och de arbetstillfällen som länet kan erbjuda ser ut. Detta skulle väl komplettera den kartläggning av länets projekt för attitydpåverkan och entreprenörskap hos unga som genomförts.¹⁸ Eftersom länet har en stor industrisektor så ska de miljöutbildningar som finns i länet anpassas till de behov företagen kommer få av miljökompetens, med avseende på kommande miljölagstiftning och produktutveckling. För att få ökad tillväxt är det viktigt att bryta traditionella könsrollsmönster på arbetsmarknaden. Om kvinnor och män ska ha lika goda möjligheter gällande yrkesval, löner, anställningsvillkor, utveckling, inflytande och karriär så måste den könsuppdelade arbetsmarknaden brytas. Det behövs därför insatser för att förändra och bredda den lokala arbetsmarknaden men också den enskilda arbetsplatsen.¹⁹

¹⁶ Sid.32, "Tillväxt jämt", M. Bull

¹⁷ Sid.12, "Bilaga 1 till regeringsbeslut 2002-11-14 nr II 12

¹⁸ Sjölund, 2003

¹⁹ Sid. 37, "Tillväxt jämt", M. Bull

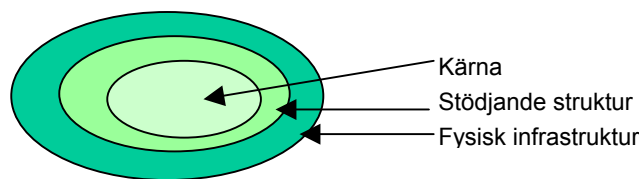
3.2.2.2 Entreprenörskap, företagande och företagsklimat

Program för entreprenörskap och nytänkande i Jönköpings län vänder sig till ungdomar med entreprenörsambitioner. Dessa är en viktig grupp att påverka eftersom de redan vid första kontakten med företagande kan få med sig ett hållbarhetstänkande som sedan genomsyrar deras företagsidé. Förslag på frågor som skulle kunna finnas med i ansökan till ovanstående program bifogas (se bilaga 4). Detta för att redan från början göra de unga företagarna uppmärksamma dels på den miljölagstiftning som finns och dels på fördelarna med att miljöanpassa sin verksamhet.

I Jönköping fokuserar högskolan på entreprenörskap och högskolans fyra delar; Handelshögskolan, Ingenjörshögskolan, Högskolan för lärande och kommunikation och Hälsohögskolan skapar stora möjligheter för mycket intressanta mång- och tvärvetenskapliga utbildningar och forskningsprojekt inom området hållbar utveckling. Då högskolan vid intagningen visar små skillnader mellan andelen kvinnliga och manliga sökanden borde jämställdhetsfrågor vara en naturlig del av verksamheten. Könsuppdelad statistik på etablering av nya företag kan hjälpa oss att förstå de skilda förutsättningar som kvinnor och män möter på arbetsmarknaden.

3.2.2.3 Innovationssystem och kluster

Klusterbegreppet betonar relationer som anses ge interna skal fördelar. Innerst finns ett kärnområde, vilket omges av stödjande strukturer. Runt dessa två finns en fysisk infrastruktur.

Figur. 2. Diamantmodellen NUTEK

Dynamiken i ett kluster kan enligt Porter²⁰ förklaras enligt den s.k. ”diamantmodellen”. Modellen består av tre drivkrafter:

- Företagsstrategier, proaktiva inom miljö- och jämställdhet
- Relaterade/stödjande strukturer inom miljö- och jämställdhet
- Krävande/trogna kunder (ju närmare kunderna företagen befinner sig desto bättre) och producerande resurser/arbetskraftens kompetens inom miljö- och jämställdhet.

²⁰ Porter

Det kanske mest kända och etablerade klustret i Jönköpings län är Aluminiumriket, ett kluster av verksamheter som kan dra stor nytta av varandra gällande omvärldsbevakning, produkt- och teknikutveckling. Aluminium i sig är ett ur miljösynpunkt omtvistat material, men tillväxtprogrammet ska tjäna till att främja hållbar tillväxt i länet och detta görs i fallet Aluminiumriket genom gemensamma satsningar som gynnar miljön, satsningar som varje verksamhet ensam inte skulle klara av på egen hand. (Kontakt har tagits med Erik Bunis för lämplig formulering).

När det gäller jämställdhet och kluster kan inspiration hämtas utanför länet, Emma resurscentra är ett bra exempel. Där har en studie gjorts om jämställdhet och kluster. ”På jakt efter jämställda kluster i Västerbotten” Syftet med studien är att dels identifiera nya sektorer/kluster med större andel kvinnor samt att titta på hur Västerbottens befintliga klustersatsningar arbetar med jämställdhetsaspekten. Bakgrunden till studien är att det saknas metoder för en jämställdhetsinventering av tillväxtpotentialer. Här kan kvinnliga resurscentra spela en stor roll då de kan skapa egna inventeringar av klusterprocesser utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

3.2.3 Program

Fokus på RTP i Jönköpings län ska vara hållbar tillväxt såsom definierat i regeringens riktlinjer. RTP-processen ska präglas av öppenhet både internt och externt. Med ett hållbarhetsintegrerat tillväxtprogram avses bland annat att alla delar i tillväxtprogrammet, från övergripande mål till konkreta åtgärder och uppföljningsbara indikatorer, synliggör hur miljön samt kvinnor och män berörs eller påverkas. Det är viktigt att miljö och jämställdhetsfrågor finns med redan på övergripande visions- och målsättningsnivå. Det är än mer angeläget att det finns en koppling mellan visions- och målsättningsnivå samt konkreta åtgärder och projekt. Processen bör vara transparent så att det finns en insyn i hur prioriteringar görs och vilka det är som gör dem.

3.2.3.1 Övergripande mål

Visionen är att Jönköpings län år 2015 är en av Europas främsta regioner med hållbar tillväxt. Den funktionella regionen är en dynamisk arbetsmarknad och boendemarknad som är attraktiv för kvinnor och män i alla åldrar. Miljön är av sådan kvalitet att kvalificerad arbetskraft och tillväxtorienterade företag söker sig till regionen.

3.2.3.2 Insatsområden

Jönköpings län arbetar med fyra insatsområden: Utbildning och forskning, Regionens attraktivitet, Infrastruktur samt Företagsutveckling och förnyelse. En korsreferens mellan de projekt som finansierats med medel från strukturfonder eller Länsstyrelsens regionala projektmedel under 2003 bifogas (se bilaga 6). Dessa två finansieringsmöjligheter ska vara samstämda och verka i samma riktning för största effekt. Tanken är att korsreferensen ska fungera som exempelbank för hur miljö- och jämställdhetsfrågor kan vara en del av projekten. Jönköpings län är känt för sin förmåga att skapa och tillvarata nya branscher och har en utpräglad entreprenörstradition.

3.2.3.3 Handlingsprogram

Inom RTP i Jönköpings län ska ett handlingsprogram tas fram för varje enskilt insatsområde. Dessa handlingsprogram ska utgå från den problematik som under analysen framkommit för respektive insatsområde. Syftet med handlingsprogrammet är att genom projekt komma tillrätta med de problem som ringats in. Handlingsprogrammen ska beakta miljö- och jämställdhetsfrågor utifrån de fakta som framkommit i den grundläggande analysen.

Det ska tydligt framgå vilka synergieffekter som finns/kan förväntas mellan ekonomi, miljö- och jämställdhet. Specialistkompetens inom miljö- och jämställdhetsfrågor ska kopplas till varje handlingsprogram för att säkerställa att dessa frågor integreras i arbetet. Den aktör/grupp av aktörer som ansvarar för ett enskilt handlingsprogram skall ha en jämn fördelning mellan kvinnor och män.

NUTEK med övriga berörda aktörer kommer under hösten 2003 att utarbeta ett förslag kring en nationell nod gällande jämställdhet och regional utveckling. Denna ska ses som ett komplement och förstärkning av jämställdhetsområdet vid sidan av sakkunnig inom jämställdhet i länet. NUTEK har även startat ett nationellt samarbete för miljödriven näringslivsutveckling, även ur detta samarbete bör erfarenheter kunna hämtas.

Satsningar på entreprenörskap ska inte bara ske inom traditionell industriverksamhet utan även inom för länet underrepresenterade branscher t.ex. inom tjänstesektorn. I utvecklingen av regionens näringsliv är det viktigt att kunskapsutveckling knyts in i dialogen på ett tidigt stadium. Förslagsvis genom insatser i programmet ”Entreprenörskap och lokala utvecklingsinsatser” som tagits fram för Jönköpings län.

3.2.4 Målstruktur

De mål som sätts inom RTP för Jönköpings län ska utgå från den grundläggande analysen och vara tydligt mätbara och uppföljningsbara. Till målen ska indikatorer kopplas. Dessa ska ha en jämn fördelning mellan miljö, jämställdhet och ekonomi. Indikatorer som innefattar individbaserad statistik ska alltid vara fördelad på kvinnor och män. Målen kan vara både process och aktivitetsrelaterade men ska alltid ha en definierad effekt.

3.2.5 Finansiering

Finansiering är en möjlighet att påverka olika projekts inriktning med avseende på miljö och jämställdhet. Genom en tydlig kravspecifikation på de projekt som ska genomföras inom ramen för RTP kan miljö- och jämställdhetsfrågor integreras i länets utveckling på ett tidigt stadium. Checklistor som kan användas för redovisning av miljö- och jämställdhetsunderlag vid projektansökningar bifogas (se bilaga 5 och 6).

3.2.6 Uppföljning och utvärdering

Kontinuerlig uppföljning av miljö- och jämställdhetsaspekterna ska genomföras och effekterna utvärderas. Regeringen avser att ge NUTEK i uppdrag att stödja länen i arbetet med att utveckla ett system för uppföljning. Här är det viktigt att ta tillvara NUTEK:s kompetens inom miljö- och jämställdhetsområdet. Uppföljningen från projektägaren ska innebära en tydlig redovisning av de faktorer som utretts i miljö- och jämställdhetsunderlaget i projektansökan. På regional nivå ska uppföljningen vara nationellt anpassad för att kunna göra relevanta jämförelser med andra regioner. Förslag på indikatorer bifogas (se bilaga 8).

4. Insatser som bidrar till en hållbar tillväxt

Den globala miljösituationen kommer att ställa nya och utmanade krav på näringslivet. De företag som bäst anpassar sig till detta och agerar förebyggande har mycket goda förutsättningar att bli framtidens tillväxtvinnare. En bra parameter att använda sig av för att göra en första analys om en affärsverksamhet "håller" ur ekologisk hållbarhetssynpunkt är att matcha verksamheten med de nationella och regionala miljömålen. Verksamheter som direkt eller indirekt inte bidrar till att miljömålen uppfylls kommer få svårt att vara konkurrenskraftiga i framtiden. En övergripande bild av näringslivet i länet och dess miljömålskoppling bifogas (se bilaga 9), dessutom presenteras ett av urval begrepp som ur hållbarhetssynpunkt kan förväntas bli allt viktigare för hela näringslivet (se bilaga 3 och 10). Denna typ av begrepp kommer att bli nödvändiga att arbeta efter för framtidens företag. Ibland används de redan idag särskilt av större företag och/eller proaktiva företag.

Länets starka traditioner och kvalificerade kunskaper inom tillverkningsindustrin måste kompletteras med särskilda satsningar på miljödriven utveckling för att ge näringslivet internationella och nationella konkurrensfördelar. Det finns behov av olika typer av satsningar och sammanfattningsvis föreslås följande inriktningar där Länsstyrelsens roll är i fokus.

4.1 Miljöledning och kompetensstöd till små och medelstora företag

Med tanke på den näringslivsstruktur som dominerar i länet är stöd till små och medelstora företags miljöarbete mycket betydelsefullt. Ett stort antal företag i Jönköpings län befinner sig i segmentet 0-2 i figur 1 (se sid. 3) där alltför många befinner sig *under eller farligt nära* den första linjen, dvs de har svårt att uppfylla de lagkrav på miljöområdet som ställs på företaget. Situationen är en uppenbar risk, dels för regionens konkurrenskraft och möjligheter till hållbar tillväxt, dels för länets miljö tillstånd. För att möta detta behov startade Länsstyrelsen i februari 2002 satsningen Miljöstrategisk näringslivsutveckling, en satsning som bör fortgå och möjligheterna att fortsätta detta arbete på Länsstyrelsen bör undersökas. Projektet är en del av åtgärdsprogrammet för miljömålet Giftfri miljö²¹.

4.1.1 Miljöstrategisk näringslivsutveckling

Fokus för Länsstyrelsens projekt Miljöstrategisk näringslivsutveckling har hittills varit små och medelstora företag med negativ miljöpåverkan (klassade som miljöfarliga enligt miljöbalken) och deras arbete med egenkontroll med kopplingen affärer och miljöarbete. Tre projekt slutfördes under 2002 och 2003 (se bilaga 11) och ytterligare fyra kommer att påbörjas under hösten 2003 alternativt pågår arbete med förstudier. Dessa är;

Miljödriven affärsutveckling – Gjuterinäringen

Gjuteriföreningen startar i augusti 2003 ett tvåårigt projekt inom området Miljödriven affärsutveckling. Första året har tydligt fokus på miljölagstiftning för att andra året utvecklas och omfatta affärsutvecklingsfrågor med fokus på miljöaspekter. Målsättningen är att 20 företag ska ingå i projektet som medfinansieras av Länsstyrelsens regionala projektmedel.

²¹ Länsstyrelsen, 2003b

Håll koll på dina kemikalier

Företagarnas Riksorganisation har tagit initiativ till ett projekt där fokus är att stödja små företag i sin hantering av kemikalier och farligt avfall. I huvudprojektet ingår bland annat att ta fram en lättförståelig handledningspärm kring kemikaliefrågor i företag. Denna kommer delges företag och studenter från Ingenjörshögskolan (eller annan) som utbildats på denna åker därefter ut till deltagande företag för att hjälpa dem att komma igång med sitt kemikaliearbete och samtidigt utbilda en kemikaliansvarig på varje företag. I första steget genomförs en förstudie för projektet av Företagarnas Riksorganisation, Länsstyrelsen och Miljöstrategen. Den beräknas vara klar i slutet av augusti 2003. Projektet ingår i det regionala åtgärdsprogrammet för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö²².

Mot bättre egenkontroll i trä- och möbelindustrin

I detta projekt är tanken är att utvecklingsarbete av ett tiotal företags egenkontroll inom trä- och möbelindustrin ska genomföras genom arbete både individuellt och i nätverksform. Projektägare är Trä- och möbelindustriförbundet (TMF) som i projektet kommer att samarbeta med konsultbolaget Carl Bro AB. TMF har för projektet sökt regionala projektmedel men ännu ej fått besked.

MiljöSupport Höglandet

Tanken med MiljöSupport Höglandet är att en länk mellan företag, myndighet, konsulter och andra aktörer på miljöområdet ska etableras. Den allra viktigaste arbetsuppgiften för denna funktion är tänkt att vara att bistå företag med rådgivning på frågor som rör miljölagstiftning och som är för små för att vara intressanta för konsulter. Inom ramen för Miljöstrategisk näringslivsutveckling har en delförstudie där bland annat en enkät skickats till samtliga tillstånds- och anmälningspliktiga företag i de sex höglandskommunerna genomförts. För tillfället pågår framtagandet av en projektbeskrivning och målet är att projektet påbörjas vid årsskiftet 2003/2004. Projektledare är Ekotopia i Aneby.

Utöver dessa projekt har under 2002 ett stort antal presentationer/föreläsningar inom området givits runt om i länet. Inför hösten 2003 planeras en kartläggning, (se bilaga 12) av hur länets företag arbetar med miljöfrågor samt utgivningen av ett nyhetsbrev och arrangemang av seminarier inom ämnesområdet.

Med tanke på miljöfrågornas ökande betydelse i kombination med de svårigheter som små- och medelstora företag ibland har med dem bör en fortsatt satsning inom området prioriteras. Länsstyrelsens roll bör även fortsättningsvis vara pådrivande och stödjande. Möjligheterna att fortsätta det nuvarande projektet som en ordinarie arbetsuppgift för Länsstyrelsen i Jönköping bör undersökas.

4.2 Hållbarhetsdriven affärsutveckling

Satsningar inom området hållbarhetsdriven affärsutveckling stärker länets näringsliv genom att företagen får bättre beredskap inför framtida marknads- och lagförändringar, stärkta varumärken och i slutändan bättre ekonomi. Länets näringsliv har redan ett gott utgångsläge inom området miljödrivet nyskapande och genom att stödja företag ytterligare i detta samt i arbetet med den sociala dimensionen av hållbarhetsbegreppet, t.ex. jämställdhet, integration

²² Länsstyrelsen 2003b

och socialt ansvar har länet goda förutsättningar att bli bland de bästa i Europa ifråga om hållbar tillväxt.

Ett tänkbart arbetssätt är att Länsstyrelsen tar en aktiv roll, liknande det inom Miljöstrategisk näringslivsutveckling, där hållbar affärsutveckling är i fokus. Förslagsvis tar Länsstyrelsen en samordnande roll där flera regionala finansiärer står bakom och en specificerad summa avsätts för området så presumtiva aktörer ges möjlighet att söka finansiellt stöd för insatser. T.ex. kan offensiva satsningar inom områden som handlar om konkurrenskraftiga klimat effektiva produkter och tjänster, giftfria företag och produkter och/eller socialt ansvarstagande i små och medelstora företag genomföras.

4.2.1 Regional nod för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport

NUTEK har fått regeringens uppdrag att utarbeta en långsiktig nationell strategi för miljödriven näringslivsutveckling. I detta uppdrag låg också deluppdraget att ge ett förslag på hur ett nationellt centrum för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport kan inrättas. I sitt förslag till nationellt centrum pekar NUTEK bl.a. på att insatser på regional nivå är mycket betydelsefulla för att detta ska lyckas.²³

För att utnyttja den potential länets näringsliv har inom området miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport krävs en kraftsamling. Det som särskilt mindre företag behöver stöd med för att lyckas göra bra internationella affärer inom området, är omvärldsbevakning för att hitta nya marknader och marknadsföring av produkter och tjänster med god miljöprestanda, både på hemmamarknaden och internationellt.

I dagsläget saknas en stark aktör som arbetar med dessa frågor varför etablering av en regional nod med tydlig förankring hos länets företag skulle kunna bidra till stora framgångar för länets näringsliv. Utöver ovan nämnda arbetsuppgifter skulle en organisation av detta slag arbeta med frågor som t.ex. identifiering av referensobjekt och samt bidra med ett stort kontaktnät till nytta för länets företag. Miljöresurs Linné, lyfter i förstudien ”Regionalt nav för miljödriven näringslivsutveckling och export”²⁴, fram att det som behövs är inte nödvändigtvis en ny organisation utan ett flexibelt och strukturerat samspel mellan de aktörer som idag gör olika insatser inom området.

Länsstyrelsen i Jönköping skulle mycket väl kunna anta en aktiv roll i detta arbete och driva på arbetat att etablera en regional nod för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport. Ett arbete som naturligtvis måste ske tillsammans med de aktörer som redan idag arbetar inom området eller närliggande områden såsom t.ex., ALMI, EIC, Handelskammaren, Miljöresurs Linné, konsulter inom området, kommunala näringslivskontor m.fl.

4.3 Hållbara entreprenörer

Det är viktigt att inte bara satsa på befintlig industri. OECD gör t.ex. bedömningen att hälften av de produkter och tjänster som kommer efterfrågas 2010 ännu inte har utvecklats.²⁵ För att länet ska vara konkurrenskraftigt är det viktigt att de nya verksamhetsidéer som blir framtidens företag är hållbarhetsanpassade redan från början. Därför är det viktigt att hållbarhetsfrågorna får en central roll i Programmet för entreprenörskap och lokala utvecklingsinsatser. Ett arbete som Länsstyrelsen både bör bevaka och vara drivande i.

²³ NUTEK, 2003b

²⁴ Miljöresurs Linne, 2003

²⁵ OECD, 1999

I ansökan till Programmet för entreprenörskap och lokala utvecklingsinsatser kan t.ex. miljöbalkens hänsynsregler (se bilaga 13) utgöra del av en checklista för produkten eller tjänstens miljöpåverkan. Dessutom föreslås en checklista för företagets arbete med jämställdhet (se bilaga 6). Detta skulle medföra att de unga entreprenörerna redan tidigt i processen får ett hållbarhetsperspektiv och därmed konkurrenskraft med sig.

4.4 Utbildning och forskning med fokus på hållbar utveckling

Att säkerställa att internationell välrenommerad utbildning och forskning bedrivs i länet är mycket betydelsefullt för att nödvändig kompetens ska finnas tillgänglig för länets framtida arbetsmarknad. Särskilt intressant och viktigt är fler- och/eller tvärvetenskapliga utbildningar. Det kan t.ex. handla om ekonomer, tekniker/ingenjörer, samhällsplanerare och kemister med hållbarhetskompetens. Högskolan i Jönköping är naturligtvis en viktig aktör inom området. Den samlade bredden som de fyra delarna Handelshögskolan, Ingenjörshögskolan, Högskolan för lärande och kommunikation och Hälsohögskolan skapar öppnar stora möjligheter för mycket intressanta mång- och tvärvetenskapliga utbildningar och forskningsprojekt inom området hållbar utveckling. Ekotopia AB i Aneby kan i sammanhanget få betydelsefull roll som kompetenscentra inom området hållbar utveckling.

4.5 Insatser för jämställdhet

Insatser för jämställdhet främjar den ekonomiska tillväxten genom att tillvarata de personella resurser som finns inom länet. I länet pågår/bereds i nuläget tre projekt som syftar till att få igång utveckling och åtgärder inom jämställdhet.

Mentorsprogram för kvinnor – samverkan i Jönköpings län

Syftet med projektet är att utveckla dagens och morgondagens kvinnliga ledare inom både offentlig och privat verksamhet. Inom ramen för projektet ska nätverk och samverkan skapas mellan deltagarna, mentorer och adepter utbildas, attitydpåverkan ske, kompetenser synliggöras och arbetsmarknaden breddas för kompetenta kvinnor. Projektet är en samverkan mellan Landstinget, ESF-rådet, Sparbanksstiftelsen Alfa och Länsstyrelsen.

Behovsinventering

Projektet är ett samarbete mellan Länsstyrelsen och Regionalt Kvinnligt Resurscentrum. Syftet är att ta reda på vilka åtgärder som pågår i länet för att främja jämställdhet och ta reda på hur olika aktörer upplever utvecklingsarbetet. Inventeringen ska ge en bild av hur företag och organisationer arbetar med jämställdhetsfrågor, vilka aktiviteter som pågår samt om det är något de behöver hjälp med. Undersökningen ska även kartlägga aktörernas attityder till Regionalt Kvinnligt Resurscentrum.

Lika möjligheter

Projektet är ett samarbete mellan ESF-rådet, Länsstyrelsen och Landstinget och ska bidra till att få igång utvecklingsprocesser i länet som förändrar strukturer. Tillsammans med viktiga aktörer i Jönköpings län ska strategiska åtgärder gemensamt prioriteras och genomföras för att uppnå jämställdhet i länet. De insatser som genomförs ska kopplas till den regionala utvecklingsplanen (RUP) och tillväxtprogrammet (RTP) för Jönköpings län.

Jämnt på toppen

Syftet med projektet är att öka medvetenheten kring betydelser och konsekvenser av mäns överrepresentation och kvinnors underrepresentation för såväl individer som företag och i förlängningen för samhällets utveckling. Insatsen riktar sig till företag med 200 anställda och uppåt vilket är 39 stycken i Jönköpings län. Projektet är ett samarbete mellan Svenskt näringsliv och Länsstyrelsen. Projektet är uppdelat i tre delar. Första delen riktade sig till VD och styrelseordförande, det andra seminariet till morgondagens ledare. Vid det sista seminariet är det meningen att deltagarna från både seminarium ett och två ska delta. Syftet är att byta erfarenheter och summera vad deltagarna lärt sig under de två föregående tillfällena.

5. Avslutning

Hållbarhetsfrågor blir allt viktigare för näringslivet. För länets företag är det nödvändigt att ta miljö- och jämställdhetsfrågor på allvar för att vara konkurrenskraftiga och öka möjligheterna till försäljning, starka varumärken och tillväxt. Länets regionala tillväxtprogram ska bidra till en hållbar funktionell region med en dynamisk arbetsmarknad och boendemarknad som är attraktiv för kvinnor och män i alla åldrar. För en attraktiv region ska miljön vara av sådan kvalitet att kvalificerad arbetskraft och tillväxtorienterade företag söker sig till regionen.

Att göra länet attraktivt är en fråga för ett brett samlat partnerskap som fokuserar på tillväxt utifrån de tre hållbarhetsdimensionerna. Detta ska göras genom riktade insatser inom länets fyra insatsområden som ska vara välgrundade på konkreta analyser. RTP i Jönköpings län ska ge en strategi för vilka projekt som behövs för länets utveckling. Projekten ska i ett initialt skede ta hänsyn till den ekonomiska, ekologiska och den sociala dimensionen, genom en mindre SWOT-analys eller alternativt med hjälp av de bilagor/checklistor som bifogas.

Källor

Forskning och marknad i samverkan EUFORI-projektet, Nyhetsbrev nr 1, 2003

ITPS, Ex ante bedömning av Jönköpings förslag till regionalt tillväxtprogram 2004-2007, 2003

Jonasson, Jörgen, 2002, Verkstadsanläggningar i Värnamo kommun. Ett tillsynsprojekt, april 2002

Larsson, Lars-Olle, 1995, Miljöledning, miljörevision, miljöredovisning, Ekerlids förlag

Ljung, Johanna & Per Sandell, 2001, *Funktionstänkande – effekter för företag och individer ur ett ekologiskt ekonomiskt perspektiv*, C-uppsats i ekologisk ekonomi, Mälardalens högskola, Västerås

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2002, *Miljöinformation Mål2-ansökningar*

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2002, Rapport Miljöstrategisk näringslivsutveckling. Erfarenheter och förslag till fortsatt arbete.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2003a, Åtgärdsprogram för miljö kvalitetsmålen Frisk Luft, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö, Remissutgåva t.o.m. 29 augusti, 2003

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2003b, Program för entreprenörskap och lokala utvecklingsinsatser i Jönköpings län 2002-2004.

Länsstyrelsen i Västra Götaland, 2003, Hållbar tillväxt för ökad attraktivitet och konkurrenskraft – Förslag till tillväxtprogram för Västra Götaland 2004-2007

Miljömålsrådet, 2003, *Miljömålen – när vi delmålen*, Miljömålsrådets uppföljning av Sveriges 15 miljömål, de Facto 2003.

Miljöresurs Linné, 2003, Regionalt nav för miljödriven näringslivsutveckling och export. Skiss till innehåll, funktion och organisation.

Miljöresurs Linné, 2001, Miljödrivet näringsliv i Småland – En översikt, Rapport 2001-03-26

Naturvårdsverket, 2001, Bredda perspektiven. Miljöintegration i tillväxtarbetet, Rapport 5163

Naturvårdsverket, 1998, *IT och en hållbar samhällsutveckling*, Rapport...
<http://www.naturvardsverket.se/dokument/teknik/it/itrapp3.pdf> Bilaga 5.

NUTEK, 2003, *Miljöarbete i små företag – en ren vinst?*, Företagens villkor och verklighet 2002, B 2003:2

NUTEK, 2003b, Nationellt Centrum för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknik-export – ett förslag från NUTEK, april 2003

OECD, 1999, STI Review, No 25, Special Issue on Sustainable Development

Regeringen, 2002, Bilaga 1 till regeringsbeslut 2002-11-14, nr II 12.

Sjölund, Therese, 2003, Kartläggning av projekt för attitydpåverkan och entreprenörskap hos unga.

Sydkraft, Svenskt Näringsliv, 2003, Energi för tillväxt, Mångfald i energiförsörjningen stärker den regionala tillväxtkraften

De 15 nationella miljö kvalitetsmålen

För regionalisering av miljö målen se [Miljömål för Jönköpings län](#) meddelande 2002:59

Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farligt. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Frisk luft

Luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader.

Giftfri miljö

Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Mål för jämställdhetspolitiken

Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Det innebär bland annat:

- En jämn fördelning av makt och inflytande
- Samma möjligheter till ekonomiskt oberoende
- Lika villkor och förutsättningar i fråga om företagande, arbete, arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet
- Lika tillgång till utbildning och möjligheter till utveckling av personliga ambitioner, intressen och talanger
- Delat ansvar för hem och barn
- Frihet från könsrelaterat våld

Lathund jämställdhetsbegrepp

Jämställdhet och jämlikhet

Jämställdhet och jämlikhet är begrepp som ibland används som om de skulle vara synonyma. Jämställdhet är emellertid avgränsat till att avse förhållandet mellan kvinnor och män. Jämlikhet är ett vidare begrepp och avser rättvisa förhållanden mellan alla individer och grupper i samhället och utgår från att alla människor har lika värde oavsett kön, ras, religion och social tillhörighet. Jämställdhet är en av de viktigaste jämlikhetsfrågorna.

Kvantitativ jämställdhet

Arbetet för jämställdhet har två aspekter. Det är både kvantitativt och kvalitativt. Den kvantitativa jämställdheten är en rättviseaspekt och innebär en jämn fördelning inom alla samhällsområden, t ex inom olika yrken, utbildningar, fritidsaktiviteter och maktpositioner. Med en jämn könsfördelning anses att andelen kvinnor respektive män i en grupp är 40-60 procent eller jämnare. Finns mer än 60 procent i en grupp är den kvinno- eller mansdominerad.

Kvalitativ jämställdhet

Den kvalitativa jämställdhetsaspekten innebär att både kvinnor och mäns kunskaper, erfarenheter och värderingar tas tillvara och får berika och påverka utvecklingen inom alla områden i samhället. Kvantitet och kvalitet går ofta hand i hand. För att få en bättre kvalitet för både kvinnor och män krävs ofta en kvantitativt jämnare fördelning. Ett exempel kan vara att en ökad kvantitet män till barnomsorgen innebär en ökad kvalitet i verksamheten.

Förslag till checklista för miljöhänsyn i programmet för entreprenörskap och lokala utvecklingsinsatser

För att redan från början få en miljöprofil på projektidéer inom programmet för entreprenörskap och lokala utvecklingsinsatser kan följande checklista användas. Listan tar upp delar av de allmänna hänsynsreglerna 2 kap i miljöbalken som är styrande för miljöbalken som helhet.

Kunskapskravet

Kunskapskravet innebär att företag måste skaffa sig den kunskap som krävs för att veta vilken påverkan verksamheten har på människors hälsa och miljö och hur påverkan kan motverkas. På vilket sätt har ni tagit hänsyn till kunskapskravet i ert projekt?

.....

.....

.....

.....

Försiktighetsprincipen

Försiktighetsprincipen innebär att företag måste se till att ta tillräckliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått när det finns risk för negativ miljöpåverkan, (utsläpp av kemikalier, farligt avfall, avfall osv.). Företaget ska använda bästa möjliga teknik så långt det är ekonomiskt rimligt. Detta gäller inte bara produktionen utan även rutiner. På vilket sätt har ni tagit hänsyn till försiktighetsprincipen i ert projekt?

.....

.....

.....

.....

Hushållningsprincipen

Hushållningsprincipen innebär att företag ska hushålla med råvaror och energi och sträva efter återanvändning och återvinning. På vilket sätt har ni tagit hänsyn till hushållningsprincipen i ert projekt?

.....

.....

.....

.....

Produktvalsprincipen

Produktvalsprincipen innebär att de kemiska produkter som innebär risker för människors hälsa och miljön ska bytas ut mot mindre farliga alternativ, om det är möjligt. Detta gäller

särskilt de kemikalier som är uppförda på "OBS-listan" eller finns med i "Begränsningsdatabasen", dessa finns på www.kemi.se
På vilket sätt har ni tagit hänsyn till produktvalsprincipen i ert projekt?

.....
.....
.....
.....

Läsanvisningar

OBS-listan tar upp ett urval av ämnen som på grund av sina egenskaper i viss användning kan medföra stora risker för hälsa och/eller miljö. OBS-listan ges ut av Kemikalieinspektionen i samarbete med Naturvårdverket och Arbetsmiljöverket.

Begränsningsdatabasen är ett nytt verktyg i kemikaliekontrollen och finns på Kemikalieinspektionens hemsida. I databasen finns ämnen eller ämnesgrupper som är begränsade med regler från kemikalieinspektionen.

Redovisning av miljöunderlag för projektmedel¹ inom RTP i Jönköpings län

Nedan redovisas ett förslag på en checklista för miljöunderlag som är tänkta att fungera på projektnivå för det regionala tillväxtarbetet och EU: s strukturfonder. Som hjälp kan även broschyren "Miljöinformation Mål2- ansökningar"² användas men projektägare är även välkomna att kontakta Sekretariatet för hållbar utveckling på Länsstyrelsen i Jönköpings län för vägledning. Ambitionen är att checklistan kan underlätta bedömningen av projektet enligt nedanstående skala:

1. Projektet bidrar direkt till miljöförbättring.
2. Projektet bidrar indirekt till miljöförbättring.
3. Projektet är miljöneutralt.
1. Projektet riskerar att skada miljön.

A. Hur påverkar projektet miljön³ i förhållande till nuvarande situation⁴ när det gäller

1. Användning av naturresurser, inklusive energianvändning?

Projektets användning av dessa resurser medför:

- Ökad effektivitet
- Minskad effektivitet
- Oförändrad effektivitet

På vilket sätt? *Ange också om total förbrukning ökar eller minskar*

.....

.....

.....

2. Användning av återvunnet/återanvänt material

Projektet medför:

- Ökad effektivitet
- Minskad effektivitet
- Oförändrad effektivitet

På vilket sätt?

.....

.....

3. Användning av hälso- eller miljöskadliga kemiska produkter⁵ eller förorenade substanser

- Ökar
- Minskar

¹ Naturvårdsverket 2002

² Länsstyrelsen i Jönköpings län , 2002

³ Begreppet miljö inbegriper även natur- och kulturmiljö.

⁴ Med nuvarande situation avses t.ex. pågående verksamhet, markanvändning, nyttjande av byggd miljö, gängse använd teknik.

⁵ Hälsoskadliga enligt direktiv 67/548/EEC samt enligt definitionen av kemiska produkter i Miljöbalken.

Oförändrad

På vilket sätt?

.....

.....

4. Utsläpp av miljöskadliga ämnen till luft, vatten och mark

- Ökar
- Minskar
- Oförändrad

På vilket sätt?

.....

.....

5. Mark- och vattenkvaliteten, bullermiljön samt den lokala miljön i övrigt

- Förbättras
- Försämras
- Oförändrad

På vilket sätt?

.....

.....

6. Avfallsmängder

- Ökar
- Minskar
- Oförändrade

På vilket sätt?

.....

.....

7. Naturmiljön, inkl biologisk mångfald och hotade arter

- Bevaras och utvecklas
- Påverkas negativt
- Oförändrad påverkan

På vilket sätt?

.....

.....

8. Den byggda miljön

- Bevaras och utvecklas
- Påverkas negativt
- Påverkas inte

På vilket sätt? *Ange särskilt hur kulturhistoriska värden kan komma att påverkas.*

.....
.....
.....

9. Vid vård och underhåll av den byggda miljön används traditionella, för byggnaden/erna tidsenliga, material och byggmetoder

- I ökad utsträckning
- I minskad utsträckning
- Inte alls

På vilket sätt?

.....

.....

10. Kulturhistoriska strukturer och lämningar i odlingsmark (t.ex. ängs- och hagmarker, gårdesgårdar och fägator, odlingsrösen, alléer, brunnar, broar m.m.)

- I ökad utsträckning
- I minskad utsträckning
- Inte alls

På vilket sätt? *Här anges t.ex. om bruk och skötsel sker på ett för regionen traditionellt sätt*.....

.....
.....

11. Lokala traditioner, seder och bruk, t.ex. gällande näringsinriktning, hantverkstraditioner, användning av råvaror m.m., tas till vara

- I ökad utsträckning
- I minskad utsträckning
- Inte alls

På vilket sätt?

.....

.....

12. Projektet informerar om och/eller ökar tillgängligheten till natur- och kulturmiljön

- I stor utsträckning
- I viss utsträckning
- Inte alls

På vilket sätt?

.....

B. Kräver projektet särskilda tillstånd?

För att undvika att statligt stöd lämnas till verksamheter som saknar erforderliga tillstånd eller dylikt enligt lagstiftningen är det viktigt att stämma av mot följande lagstiftningar:

- Miljöbalken
- Kulturminneslagen
- Plan- och bygglagen

Frågeställningar för jämställdhetssäkring av projekt⁶

Här finns en uppsättning frågeställningar som kan användas både av de som deltar i planering av projekt och av de som handlägger och granskar projektansökningar. Syftet med frågeställningarna är att fungera som vägledning i arbetet med att införliva ett jämställdhetsperspektiv i utvecklingsprojekt. Vissa frågor är generella och bör kunna appliceras på de flesta projekt medan andra är mer inriktade på förhållanden arbetslivet.

1. På vilket sätt berör utvecklingsområdet/projektet kvinnor respektive män? Hur berörs kvinnor, hur berörs män?
2. Vilka ska delta i planeringen och förberedelsearbetet? Se till att både kvinnor och män deltar!
3. Finns både kvinnor och män med på olika nivåer/områden i projektet? Om ej – varför? Hur kan man förändra detta?
4. Vilka kvinnor/män har mest nytta av projektet/satsningen?
5. Har kvinnor respektive män skilda/olika erfarenhet från verksamheter och aktiviteter i samhälle och arbetsliv som tillför projektet nya infallsvinklar? Hur kan detta tas tillvara på ett bra sätt?
6. Vilka mål har projektet och vilka särskilda insatser behöver kvinnor respektive män?
7. Har kvinnor och män likartade behov, förutsättningar och villkor inom området?
8. Får kvinnor och män en likvärdig behandling utifrån ev. olika behov, intressen och möjligheter?
9. Behöver man "möta" målgruppen kvinnor/män olika för att de ska få ett likvärdigt bemötande och likvärdiga möjligheter? Hur kan det bäst genomföras?
10. Har deltagande företag/organisationer en aktuell jämställdhetsplan?
11. Hur många kvinnor/män finns i företaget/organisationen?
12. Finns det skilda arbetsuppgifter för kvinnor respektive män? Hur förändra?
13. På vilken nivå i företaget, organisationen finns kvinnor respektive män? Hur förändra?

⁶ Länsstyrelsen Jämtland

14. Finns skillnader i basutbildning och yrkesutbildning mellan kvinnor respektive män? Hur beaktas detta?
15. Leder insatsen /åtgärden till att bryta könsuppdelningen inom olika yrken, branscher och på olika nivåer? (Kan t ex vara utbildning, åtgärder för att attrahera kvinnor att välja teknisk utbildning och/eller åtgärder som gör att kvinnor stannar kvar inom en teknisk utbildning/yrke.)
16. Hur kan företaget förändra sin rekrytering så att man får in fler kvinnor/män där de är underrepresenterade?
17. Hur kan företaget/organisationer öka andelen kvinnor på ledande nivåer samt stödja kvinnor på ledande nivåer?
18. Hur kan företaget/organisationen förändra sin image i omgivningen så att det blir en verksamhet som är intressant för både kvinnor och män samt flickor och pojkar?
19. Hur kan man samverka med det omgivande samhället för att påverka attityder och intresse för företaget? Skolor – Arbetsförmedling – Organisationer
20. Hur kan projektet/företaget aktivt visa att man vill förändra könsmönstret?
21. Hur kan man utveckla företagskultur och arbetsmiljö så att verksamheten blir mer attraktiv för kvinnor/män?
22. Hur kan arbetstider – sysselsättningsgrader förändras för att bättre passa kvinnor och mäns intressen och behov?
23. Hur kan företaget/organisationen stödja de kvinnor/män som finns och är i minoritet?
24. Hur möjliggör era indikatorer att en uppföljning kan ske utifrån ett könsperspektiv?
25. Behöver ni utöka kompetensen i er arbetsgrupp för att få med ett jämställdhetsperspektiv? Vilket stöd behövs – utbildning – handledning – bollplank?

Korsreferens mellan miljö, jämställdhet och pågående projekt inom strukturfonder och Länsstyrelsens regionala projektmedel

Insatsområde	Projekt För miljö- och jämställdhetsmål se bilaga 1 och 2
Målbild för projektansökningar	En miljöeffektiv region är en föregångare och ett föredöme och har system för produktion av varor och tjänster, och varor och tjänster som lämnar mindre spår i miljön än vad motsvarande verksamheter gör i andra regioner i Sverige och i Europa. Regionen har transport- och energisystem med relativt sett låg påverkan på miljön, snåla kretslopp och varor som produceras innehåller inte farliga kemikalier. Fokus på jämställdhet kan enkelt föras in i samtliga projekt bl. a genom utveckling av strategier för att synliggöra hur kvinnor och män berörs av inriktningsmål och aktiviteter.
Företagsutveckling och förnyelse Regionala projektmedel	<p>Följande projekt <i>har tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med regionala projektmedel 2003</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Miljödriven affärsutveckling – gjuterinäringen" • Miljöstrategisk näringslivsutveckling • Kreativ arena, program för näringslivsförnyelse i Vaggeryds kommun, projektet strävar mot ökad jämställdhet, integration och förbättrad miljöpåverkan <p>Följande projekt har tydlig inriktning på jämställdhet och har finansierats med regionala projektmedel 2003:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Lika möjligheter", riktade jämställdhetsinsatser för tillväxt i länet, samarbete mellan Landsting, ESF-rådet och Länsstyrelsen. • "Mentorsprogram för kvinnor – samverkan i Jönköpings län" Utveckla kvinnliga ledare inom både offentlig och privat verksamhet. • "Basfinansiering för Nätet – kvinnligt resurscentrum" Mobilisering av resurser med syfte att främja en jämnare fördelning av regionalpolitiska resurser mellan kvinnor och män. <p>Följande projekt <i>skulle kunna ha tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med regionala projektmedel 2003</p> <ul style="list-style-type: none"> • SMED, kontaktyta för företag som önskar hjälp med nya material, ny teknik i utvecklingsarbete, <i>kan enkelt få miljöprofil genom användning av en checklista för miljöhänsyn samt samarbete med CMF eller Ekotopias projekt MiljöSupport höglandet</i>. Planeras fortsätta i 3 år. • Innovation Jönköpings län, ALMI. <i>Kan miljöanpassas genom användning av checklista vid rådgivning.</i> • Aluminiumriket etapp 3 ger stöd inom teknik-, marknads- eller affärsutveckling <i>Kan miljöanpassas genom användning av checklista vid rådgivning.</i> • Creative Center Business Lab år 2003. <i>I utformningen av företagsidéer är det viktigt att miljötänkandet finns med från början, även här kan en checklista användas som stöd.</i>

Företagsutveckling och förnyelse Strukturfonder	<p>Följande projekt <i>har tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med strukturfondsmedel 2003</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekt Naturbaserade råvaror • Leader+ Astrid Lindgrens hembygd, hållbar landsbygdsutveckling. • Produktiv på småländska, utveckling av besöksmål på småländska höglandet • Teknikspridning och teknisk utveckling inom lövträ, år 3. <i>En del i EFTRE-programmet</i> • Produktutveckling, tillverkning, design och marknad baserad på lövträ • Information och utveckling år 3. <i>En del i EFTRE-programmet</i> <p>Följande projekt <i>skulle kunna ha tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med strukturfondsmedel 2003</p> <ul style="list-style-type: none"> • TEA – marknadsutveckling på Höglandet. <i>Kan miljöanpassas genom information om gällande miljölagstiftning i samband med nystart av företag</i> • Invandrarna i Sverige. <i>I utformningen av företagsidéer är det viktigt att miljötänkandet finns med från början, här kan en checklista användas som stöd.</i>
Företagsutveckling och förnyelse Planerade	<ul style="list-style-type: none"> • Science Park systemet (planerad) <i>projektet borde kunna även kunna förmedla miljökompetens till de nystartade företagen för att redan från början få en miljöprofil på produkter och tjänster.</i> • Innovationssystem – ReFine • Polymerkluster, Skärteknikkluster (planerad), Dessa ingår i "Gränsöverskridande kluster och regionala innovationssystem" <i>Kan miljöprofileras genom att skriva in i projektbeskrivningen att hänsyn till miljöfrågor ska ingå i samarbetet</i> • Träkluster (planerad). <i>Ett kluster som fokuserar på trä som material bör se det som en stor konkurrensfördel att marknadsföra miljöprofilen (och jobba därefter.)</i>
Företagsutveckling och förnyelse Förslag	<ul style="list-style-type: none"> • Program för entreprenörskap och lokala utvecklingsinsatser i Jönköpings län, <i>kan miljöanpassas med checklistan i bilaga 5.</i> • <i>Energikluster småland, Energimyndigheten STEM har tagit initiativ till ett energisamarbete i Småland. Syftet är att med Småland som testarena se om det finns möjligheter till att stimulera näringslivet till att inom energiområdet utveckla fler och bättre produkter⁷</i>
Regionens attraktivitet Regionala projektmedel	<p>Följande projekt <i>har tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med regionala projektmedel 2003</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medel till turistiskt miljöprogram – Småland, har tydlig miljöprofilering i projektansökan • Entreprenörsutbildning inom turism i Jönköpings län • Förstudie – lokala förvaltnings- och utvecklingsplaner för fiskevårdsområden i Jönköpings län • Medel till insatser inom ramen för Emåområdets Intresseförenings verksamhetsområde • <p>Följande projekt <i>skulle kunna ha tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med regionala projektmedel 2003</p> <p>Följande projekt har tydlig inriktning på jämställdhet och har finansierats med regionala projektmedel 2003:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Behovsinventering" Kartläggning av attityder samt vilka jämställdhetsåtgärder som pågår i länet. I samverkan med Nätet – regionalt kvinnligt resurscentrum. <p>Följande projekt <i>skulle kunna ha tydlig inriktning på jämställdhet</i> och har finansierats med regionala projektmedel 2003</p>

⁷ Forskning och marknad i samverkan EUFORI-projektet, Nyhetsbrev nr 1.

Regionens attraktivitet Strukturfonder	Följande projekt <i>har tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med strukturfondsmedel 2003 <ul style="list-style-type: none"> • Destinationsutveckling i Höglandskommunerna, <i>följer turistpolitiskt miljöprogram för Jönköpings län/Småland</i> • Miljö- och kulturturism, Emåns Ekomuseum • Höglandets turismprojektverksamhet 2002-2003, <i>följer turistpolitiskt miljöprogram för Jönköpings län/Småland</i> • Bussbesöksmål på Småländska Höglandet, <i>följer turistpolitiskt miljöprogram för Jönköpings län/Småland</i> Följande projekt <i>skulle kunna ha tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med strukturfondsmedel 2003 <ul style="list-style-type: none"> • Sävsjö skyttecenter • Projekt Vandalorum
Regionens attraktivitet Planerade	<ul style="list-style-type: none"> • Inward Investment (planerad) • Centrumutveckling (planerad) • Jönköpings stadsbyggnadsvision
Regionens attraktivitet Förslag	
Utbildning och forskning Regionala projektmedel	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Projekt Internationella Handelshögskolan i Jönköping</i> • <i>Projekt Jönköpings Tekniska Högskola</i> • <i>Projekt Forskningsfond</i> Följande projekt har tydlig miljöprofilering och har finansierats med regionala projektmedel 2003 <ul style="list-style-type: none"> • Följande projekt har tydlig inriktning på jämställdhet och har finansierats med regionala projektmedel 2003: <ul style="list-style-type: none"> • "Jämt på toppen" Samarbete mellan svenskt Näringsliv och Länsstyrelsen för ett mera jämställt näringsliv vad gäller kvinnor och män på ledande poster. (se bilaga 14) • "Kompetensbanken" Nätverksbaserad kompetensbank för att synliggöra kvinnor i länet. Samarbete mellan Nätet – kvinnligt resurscentrum, NUTEK och Länsstyrelsen • JING, Faddersystem näringsliv/Gymnasieskola för introducering av elever i arbetslivet. Följande projekt <i>skulle kunna ha tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med regionala projektmedel 2003 <ul style="list-style-type: none"> • Medel till fördjupad förstudie – framtagning av utbildningskoncept för produktionstekniker och produktutvecklare.
Utbildning och forskning Strukturfonder	Följande projekt <i>skulle kunna ha tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med strukturfondsmedel 2003 <ul style="list-style-type: none"> • EuropaStudent • Animationens hus i Eksjö, <i>miljökrav i upphandling?</i> • Kompetenshöjning, utveckling och samverkan mellan skola och näringsliv. <i>I utformningen av företagsidéer är det viktigt att miljötänkandet finns med från början, här kan en checklista användas som stöd.</i>
Utbildning och forskning Planerade	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Förstudie Yrkes och hantverkshögskola (planerad)</i> • Livslångt lärande (planerad) <i>För att integrera miljöfrågor på ett naturligt sätt inom näringsliv och offentlig sektor krävs kraftfulla insatser inom programmet för livslångt lärande</i>

Utbildning och forskning Förslag	
Infrastruktur Regionala projektmedel	Följande projekt har tydlig miljöprofilering och har finansierats med regionala projektmedel 2003 <ul style="list-style-type: none"> • Utredning och kombiterminal i Torsvik, etapp 2 • Bildelning i Jönköpings län, en plattform
Infrastruktur Strukturfonder	Följande projekt <i>har tydlig miljöprofilering</i> och har finansierats med strukturfondsmedel 2003 <ul style="list-style-type: none"> • Intermore, IT-baserad logistik, miljömotiveringen i ansökan är ett skolexempel! • Bred UT IT, skapar nätverk i näringslivet, <i>Informationstekniken (IT) ger oss möjligheter att reducera påverkan på miljön genom att skapa nya arbets- och levnadsmönster. Om IT-tillämpningar som distansarbete, styrning av energiförbrukning och transportsystem, dosering av kemikalier etc. används medvetet kan de bidra till att resursförbrukningen i samhället minskar⁸.</i> <p>Följande projekt har tydlig inriktning på jämställdhet och har finansierats med regionala projektmedel 2003:</p> <ul style="list-style-type: none"> •
Infrastruktur Planerade	Kombiterminal i Gamlarp (Nässjö)
Infrastruktur Förslag	<ul style="list-style-type: none"> • Alternativa bränsleställen längs länets vägar för att minska utsläppen av CO₂, Nox, SO₂ och partiklar, projekt "Gröna motorvägar" eftersom länet är ett genomfartslän. I väntan på Europakorridoren. • Naturgassatsningen i Gislaved- och Gnosjöregionen, <i>"Högre effektivitet, lägre totalkostnader och lägre trafikbelastning på vägarna kommer avsevärt att stärka det lokala näringslivets konkurrensraft, samtidigt uppnås betydande miljöfördelar såväl lokalt som globalt"⁹.</i>

⁸ [Naturvårdsverket](#) 1998

⁹ Sydkraft och svenskt Näringsliv 2003

Förslag på indikatorer miljö och jämställdhet för de fyra insatsområdena i Jönköpings län

Företagsutveckling och förnyelse

Antalet EMAS- och ISO-certifierade företag och miljöcertifierad skog
 Köp av rättvisemärkta och miljömärkta varor och tjänster/total privat konsumtion
 Ekologisk odling, betesmark, slätteräng
 Materialkonsumtion
 Antalet nystartade företag uppdelat på kvinnor och män
 Fördelning av kvinnor och män på ledande poster och i styrelser

Regionens attraktivitet

Områden med brunnar som ej uppfyller krav på god dricksvattenkvalitet i Livsmedelsverkets dricksvattengrunder
 Närsaltutsläpp i vattendragen
 Andel skyddade areal av länets totala areal
 Dokumenterade förorenade områden och kostnader för åtgärder i länet
 Halter av kemikalier i slam från avloppsreningsverk
 Löneskillnader branschvis uppdelat på kvinnor och män
 Uttagen föräldraledighet uppdelat på kvinnor och män
 Brottstatistik uppdelat på kvinnor och män
 Antal kommuner

i länet med tydlig jämställdhetspolicy

Infrastruktur

Fordonssträcka med bil/person uppdelat på kvinnor och män
 Antal tankställen med alternativa drivmedel
 Andel tung trafik
 Andel detaljplaner där miljö- och jämställdhetsfrågor beaktats

Utbildning och forskning

Skolor med Grön flagg
 Miljöanpassade kurser på länets högskolor
 Jämställdhetsundervisning ?

Lathund för insatsområde Näringslivsutveckling och förnyelse

En bra parameter att matcha en verksamhet emot för att se om den "håller" ur ett ekologiskt perspektiv är de regionala miljömålen. Nedan presenteras en översikt över några hot/möjligheter som har relevans för både näringsliv och miljömålsarbete. För att läsa miljömålen i helhet se: [Miljömål för Jönköpings län](#) meddelande 2002:59.

Miljömål (regionala delmål)	Tillsyn	Tillstånd	Marknadsmöjligheter	Marknadskrav
Allmänt	Tillsynen baseras i stor utsträckning på företagens miljörapporter men även på balkens hänsynsregler. Om dessa medvetandegörs så minskar företagens miljöpåverkan. Kompetenshöjning behövs hos företag för att rätt uppgifter ska rapporteras in och kompletteringar undvikas.	Lång handläggningstid är ett problem då verksamhetsutövarens konkurrenskraft kan skadas. Viktigt att företag har god framförhållning och lämnar komplett ansökan för att minimera handläggningstiden. Hänsyn ska tas till det aktuella miljötillståndet för länet för att minimera nyetablering/utbyggnad av redan stora utsläppsposter.	Ökad kunskap om miljöfrågor stimulerar företagare att tänka i nya banor vilket leder till ökad konkurrenskraft. Företag får en förhandsvink om vilken sorts verksamhet som kommer regleras med gränsvärden enligt miljölagstiftning. Nya kunder kan attraheras genom miljöprofilering. Miljöteknik har stor exportpotential men företag behöver stöd med marknadsföring, kundetablering m.m. Miljöresurs Linné har kartlagt 500 miljödrivna företag i Jönköpings län ¹⁰ . De identifierade branscherna är nedan sorterade efter miljömålsrelevans.	Ökad miljömedvetenhet hos externa aktörer (kunder, massmedia, konsumenter, opinion osv.) Minimikravet är att följa gällande lagstiftning t.ex. hänsynsreglerna (se bilaga 13). Miljömedvetande sprids från större till mindre företag t.ex. genom kravet om leverantörspåverkan som ställs vid införande av miljöledningssystem.
Giftfri miljö	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina kemikalier underlättas kommunikation mellan	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina kemikalier underlättas samarbetet	Grafisk industri Miljöteknik Ekologiska livsmedel/Lantbruk Miljöanpassade	Marknadskrav ställs och kan ställas på alla företag som hanterar/använder/tillverkar kemikalier i produktionsprocessen

¹⁰ Miljöresurs Linné, Miljödrivet näringsliv i Småland, 2001

	myndighet/näringsliv	myndighet/näringsliv	tillverkningsprocesser	eller säljer kemikalier/produkter.
Frisk luft	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp till luft underlättas kommunikation mellan myndighet/näringsliv	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp till luft underlättas samarbetet myndighet/näringsliv	Grafisk industri Energieffektiva lösningar Miljöteknik Miljöanpassade tillverkningsprocesser	Marknadskrav ställs och kan ställas på alla företag som orsakar utsläpp till luft, t.ex. via transporter, energiframställning eller utsläpp från produktion.
Bara naturlig försurning	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp av kväve- och svaveldioxid underlättas kommunikation mellan myndighet/näringsliv	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp av kväve- och svaveldioxid underlättas samarbetet myndighet/näringsliv	Energieffektiva lösningar Miljöteknik Miljöanpassade tillverkningsprocesser	Marknadskrav ställs och kan ställas på alla företag som orsakar utsläpp av svavel- och kväveoxider, t.ex. via transporter, energiframställning eller utsläpp från produktion.
Begr. Klimatpåverkan	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp av växthusgaser ¹¹ underlättas kommunikation mellan myndighet/näringsliv	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp av växthusgaser ¹² underlättas samarbetet myndighet/näringsliv	Grafisk industri Energieffektiva lösningar Miljöteknik Miljöanpassade tillverkningsprocesser	Marknadskrav ställs och kan ställas på alla företag som orsakar utsläpp av klimatpåverkande ämnen t.ex. via transporter, energiframställning eller utsläpp från produktion.
Skyddande ozonskikt	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp av klor, brom och andra ozonnedbrytande ämnen underlättas kommunikation mellan myndighet/näringsliv	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp av klor, brom och andra ozonnedbrytande ämnen underlättas samarbetet myndighet/näringsliv	Miljöteknik Miljöanpassade tillverkningsprocesser	Marknadskrav ställs och kan ställas på alla företag som orsakar utsläpp av ozonnedbrytandeämnen som t.ex. CFC, HCFC, klor och brom.
Säker strålmiljö	Berör inte näringslivet	Berör inte näringslivet	Inga branscher identifierade i länet.	Marknadskrav ställs och kan ställas på nybyggnation av fastigheter.
Ingen övergödning	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp av kväve och fosfor underlättas kommunikation mellan myndighet/näringsliv	Genom att företagen har god kontroll/kunskap om sina utsläpp av kväve och fosfor underlättas samarbetet myndighet/näringsliv	Energieffektiva lösningar Miljöteknik Ekologiska livsmedel/Lantbruk Miljöanpassade tillverkningsprocesser	Marknadskrav kan ställas på t.ex. lantbruk och skogsbruk att minimera läckage av kväve och fosfor
Levande sjöar och vattendrag	Berör inte näringslivet???		Grafisk industri Energieffektiva lösningar Miljöteknik	Marknadskrav kan ställas i samband med t.ex. vägbyggen och kraftstationer t.ex.

¹¹ koldioxid, dikväveoxid, metan, fluorkolväten, flourkarboner och svavelhexafluorid

¹² koldioxid, dikväveoxid, metan, fluorkolväten, flourkarboner och svavelhexafluorid

			Naturturism Miljöanpassade tillverkningsprocesser	vandringshinder genom vägtrummor.
Grundvatten av god kvalitet	Berör inte näringslivet	Berör inte näringslivet	Grafisk industri Miljöteknik Miljöanpassade tillverkningsprocesser	Berör inte näringslivet
Myllrande våtmarker	Berör inte näringslivet	Berör inte näringslivet	Naturturism Miljöteknik	Berör inte näringslivet
Levande skogar	Berör inte näringslivet	Berör inte näringslivet	Miljöanpassat skogsbruk Förädlade träprodukter, Träriket Naturturism Miljöanpassade tillverkningsprocesser	Marknadskrav kan ställas på miljölednings- och kvalitetsledningssystem men även andra certifieringssystem som t.ex. FSC-märkning
Ett rikt odlingslandskap	Berör inte näringslivet	Berör inte näringslivet	Ekologiska livsmedel/Lantbruk Naturturism Miljöanpassade tillverkningsprocesser	Marknadskrav ställs och kan ställas på KRAV-märkning av produkter/gårdar
God bebyggd miljö	?	?	Miljöanpassade hus och träkonstruktioner Miljöteknik Miljöanpassade tillverkningsprocesser	Marknadskrav ställs och kan ställas på materialval, energieffektivisering och systemlösningar för miljöanpassad infrastruktur.

Lathund miljöbegrepp

Faktor 4/10 – material och resurseffektivitet

Faktor 4 eller 10 begreppet handlar om det nödvändiga behovet av en effektivare användning av resurser. Principen är enkel och innebär att samma välfärd kan uppnås till en fjärde- eller tiondel av nuvarande resursbehov. Ett företag med detta tänkande kan göra stora kostnadsbesparingar och därmed stärka sin konkurrenskraft.¹³

Livscykelperspektiv

Ur ett hållbarhetsperspektiv är en produkt eller tjänsts totala miljöpåverkan ”från vaggan till graven” det mest relevanta synsättet. För att identifiera var insatser ur hållbarhetssynpunkt är mest effektiva identifieras hela produkten/tjänstens miljöpåverkan från råvaruuttag, produktion, användning till omhändertagande efter användning. Verktyg som t.ex. *livscykelanalys* förväntas bli än viktigare för framtidens företag.

Funktionstänkande

Att i produkt- och tjänsteutvecklingsprocesser fokusera på funktion istället för fysiska egenskaper öppnar nya möjligheter för en minskad miljöpåverkan. Principen går ut på att mänskliga behov tillgodoses genom funktioner istället för produkter. Det är ju t.ex. inte nödvändigtvis själva tvättmaskinen som efterfrågas utan snarare ren tvätt.¹⁴

Hållbarhetsredovisningar - Global Reporting Initiative (GRI)

Global Reporting Initiative är ett långsiktigt, internationellt flerpartsåtagande som syftar till att utveckla och sprida globalt användbara riktlinjer för organisationer och företags frivilliga hållbarhetsrapportering. Principen går ut på att en produkt, tjänst eller verksamhets ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter rapporteras gemensamt. Detta exempel på s k hållbarhetsredovisningar blir allt vanligare och under 2002 arbetade 13 svenska företag, framförallt stora, enligt GRI:s riktlinjer. Sannolikt kommer denna utveckling att fortsätta inte minst i takt med ökande omvärldskrav på hållbarhetsområdet.

Kretslopplösningar

Hushållning med jordens resurser är redan idag ett vedertaget begrepp och det är högst sannolikt att kretsloppslösningar kommer att bli allt viktigare. Redan idag finns det ett producentansvar för många produktgrupper och detta lär bli ännu viktigare. Företag som redan i produkt- och tjänsteutvecklingsfasen anpassar sin verksamhet enligt kretsloppsprinciper kommer vara mer konkurrenskraftiga i framtiden inte minst med tanke på ökade avgifter och skatter för deponi av avfall.

¹³ Naturvårdsverket, 2001:5163

¹⁴ Ljug & Sandell, 2001

Avslutade projekt inom projektområdet Miljöstrategisk näringslivsutveckling

1. Positioneringsanalys av branschen för galvanisk ytbehandling i Jönköpings län

Syftet med detta pilotprojekt var att utveckla insikten om miljöarbetets betydelse i branschen galvanisk ytbehandling samt skapa en helhetsbild av branschens strategiska position på miljöområdet i länet. Sammanlagt deltog sju företag i projektet vars slutrapport finns att hämta på www.f.lst.se

2. Utbildning i egenkontroll – ett led i att stärka konkurrenskraften hos länets små och medelstora företag

Detta projekt var ett samarrangemang mellan länets 13 kommuner. Inom ramen för projektet har 30-35 utbildningsträffar arrangerats runt om i länet och sammanlagt har drygt 500 personer deltagit i utbildningarna. Dessutom har ett informationsmaterial om vilka krav på egenkontroll som miljöbalken ställer för företag tagits fram.

3. Miljödiplomering för tillverkande företag – ett pilotprojekt

Inom ramen för detta projekt har Agenda 21 kontoret i Jönköpings kommun prövat ett för tillverkningsindustrin anpassat miljödiplomeringskoncept. Miljödiplomering är en förenklad form av miljöledningssystem tidigare anpassat för företag inom tjänstesektorn. Genom projektet har tio tillverkande företag påbörjat uppbyggnad av grundläggande miljöledningssystem.

Jönköping 2003-08-15

Till VD / miljöansvarig

För att få en klarare bild av Ert miljöarbete samt för att möta Ert behov och Er efterfrågan på information och utbildning inom miljöarbetet är vi tacksamma om Ni kan vara oss behjälpliga och svara på bifogade frågor om Er verksamhet.

Enkäten kommer i ett första skede att skickas ut till länets samtliga tillståndspliktiga verksamheter (ca 350 företag). I ett andra skede diskuteras att även skicka enkäten till länets anmälningspliktiga företag (ca 650 st) för vilka kommunerna står som tillsynsmyndighet.

Varje enkät är försedd med en kontrollsiffra. Denna har till syfte att kunna skicka ut påminnelser. Svaren kommer att sammanställas så att det inte går att utläsa hur just Ni har svarat. En sammanställning av resultatet kommer under hösten att publiceras på Länsstyrelsens hemsida www.f.lst.se

Enkäten vill vi ha tillbaka i det portofria svarskuvertet senast 3 september, 2003.
--

Länsstyrelsen i Jönköpings län är i ett expansivt skede inom vilket ingår att utarbeta ett regionalt tillväxtprogram för ett konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv. Som en del av länsstyrelsens regionalpolitiska projektverksamhet sker olika satsningar bl a inom projektet "Miljöstragisk näringslivsutveckling".

Syftet med projektområdet är att öka företagens kunskap om miljöfrågornas betydelse, att hjälpa företag att inleda ett systematiskt miljöarbete genom egenkontroll och miljöledning samt att öka riskmedvetenheten hos länets företag vilket ger trovärdighet på marknaden och kontroll över verksamhetens miljöpåverkan. **Visionen är att Jönköpings län år 2015 är en av Europas främsta regioner med hållbar tillväxt.**

Antalet miljöcertifierade företag enligt ISO 14001 är i Jönköpings län relativt sett högt. Den 1 juli 2003 var 206 av länets företag certifierade att jämföra mot att det i landet fanns totalt 2675 ISO 14001-certifierade företag i februari 2003.

Har Ni frågor med anledning av denna enkät är Ni välkommen att kontakta Annelie Johansson på telefon 036-39 50 72, 070-609 36 11 eller via e-post till annelie.johansson@f.lst.se

Erik Tängdén
Planeringsdirektör

Annelie Johansson
miljöskyddsdirektör

För vidare information

Er kontaktperson:

Företagets e-mail:

ALLMÄNNA FRÅGOR

1. Vilken omsättning har Ert företag?Mkr
2. Hur många anställda har Ni?
3. Vem är Er tillsynsmyndighet när det gäller miljöfrågor?
 - Länsstyrelsen
 - Kommunen
 - Vet ej

FÖRETAGETS MILJÖARBETE

4. Har Ni sedan tidigare kunskap om de skyldigheter som följer av förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll? (bifogas)
 - Ja
 - Nej
5. Enligt egenkontrollförordningen ska finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för de frågor som gäller för verksamheten (4 §). Har ni utsett någon inom Ert företag som är ansvarig för frågor enligt miljöbalken och dess föreskrifter? (om nej hoppa till fråga 8 annars fortsätt med fråga 6)
 - Ja
 - Nej
6. Vem har ansvar för detta?
 - VD
 - Särskild miljöansvarig
 - Annan.....

7. Är fördelningen av det organisatoriska ansvaret dokumenterad?

- Ja
- Nej

8. Enligt egenkontrollförordningen ska finnas dokumenterade rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning mm för drift och kontroll hålls i gott skick (5 §). Har Ni skriftligt dokumenterade rutiner för att fortlöpande kontrollera utrustning och drift?

- Ja, samtliga
- Ja, delvis
- Nej, inga rutiner finns dokumenterade

9. Enligt egenkontrollförordningen ska verksamhetsutövaren fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultatet ska dokumenteras (6 §). Utför Ni regelbundna undersökningar och bedömningar avseende riskerna med verksamheten? (om nej hoppa till fråga 11 annars fortsätt med fråga 10)

- Ja, regelbundet _____ ggr per _____
- Ja, men inte regelbundet
- Nej

10. Finns resultatet av företagets undersökningar och bedömningar dokumenterade?

- Ja, samtliga
- Ja, delvis
- Nej

11. Vem utför förekommande undersökningar och bedömningar av riskerna med verksamheten?

- Företaget själv
- Utomstående konsult
- Branschorganisation
- Annan.....

12. Enligt egenkontrollförordningen ska finnas en dokumenterad förteckning över de kemiska produkter som hanteras inom verksamheten (7 §). Har ni en uppdaterad kemikalieförteckning?

- Ja

- Nej
- Vet ej

13. Arbetar Ni aktivt med miljöfrågor på annat sätt? (om nej hoppa till fråga 18 annars fortsätt med fråga 14)

- Ja
- Nej

14. På vilket sätt?

- ISO 14001
- EMAS
- FR 2000
- Miljödiplomering
- Miljömärkning (t ex svanen eller certifierad miljövarudeklaration)
- Annat:.....
.....
.....

Varför började ni arbeta på detta sätt?

- För att möta kundkrav
- Myndigheters krav
- Konkurrensskäl
- Eget engagemang
- Annat:.....
.....
.....

15. I vilken omfattning arbetar Ni med miljöfrågor?

Uppskattade kostnaderkronor

Antal heltidstjänster (för miljösamordnare eller motsv.).....

16. Är miljöaspekten viktig i företagets marknadsföring?

- Ja
- Nej

17. Varför arbetar Ni inte med miljöfrågor?

- Vi upplever inga krav varken från kunder, myndigheter eller någon annan
- Det är inte lönsamt

- Vi hinner inte
- Annan anledning.....

18. Vilka trender ser Ni när det gäller miljöfrågor och Ert företags framtida verksamhet?

- Miljöfrågan kommer att bli allt viktigare
- Miljöfrågor är viktiga
- Miljöfrågan är mindre viktiga
- Miljöfrågan är utan betydelse för vår framtida verksamhet

19. Tillhör ni något nätverk inom området hållbar utveckling och miljöfrågor?

- Ja (t ex branschorganisation, lokal företagsföreningen eller annan gruppering)
- Nej

Om ja, vilka?

.....

.....

.....

ALLMÄNT OM FRAMTIDEN

20. Hur ser framtiden ut för Ert företag?

- Vår lönsamhet ser ut att öka den närmaste framtiden
- Ingen tydlig trend går att se
- Vår lönsamhet ser ut att minska den närmaste framtiden

21. Kommer Ni att inom de närmaste två åren genomföra förändringar i produktionen som kräver tillståndsprovning?

- Ja, nytt tillstånd
- Ja, ändring av befintligt tillstånd
- Nej
- Vet ej

INFORMATION OCH STÖD FRÅN LÄNSSTYRELSEN

22. Hur upplever Ni den information Ni får från Länsstyrelsen idag?

- Den är bra
- Den kunde bli bättre t ex genom.....
.....
.....
- Vi får ingen

23. Skulle Ni vilja ha mer information från Länsstyrelsen?

- Ja
- Nej (om Nej, fortsätt till övrigt att tillägga)

24. Vad skulle Ni vilja att Länsstyrelsen informerade Er mer om?

- Allmän näringslivsinformation
- Miljöbalken och övrig svensk miljölagstiftning
- Allmän miljöinformation
- EU:s miljölagstiftning
- Annat.....

25. Hur skulle Ni vilja att Länsstyrelsen informerade Er om dessa saker?

- Nyhetsbrev som distribueras med e-post
- Hemsida
- Seminarier/utbildningar
- Annat.....

Bifogas: Förordningen (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll

Övrigt Du önskar tillägga?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Lägg den i fyllda enkäten i bifogat frankerat kuvert och posta senast den

.....

Stort tack för Er medverkan!

**Frågor gällande denna enkät besvaras av Annelie Johansson på telefon
036 – 39 50 72, 070 – 60 93 611 eller via e-post: annelie.johansson@f.lst.se**

Miljöbalken 2 kap. Allmänna hänsynsregler m.m.

1 § När frågor prövas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens och när sådana villkor prövas som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt denna balk är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön.

I detta kapitel avses med åtgärd en sådan åtgärd som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet.

2 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

3 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik.

Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

4 § För verksamheter och åtgärder som tar i anspråk mark- eller vattenområden annat än helt tillfälligt skall en sådan plats väljas som är lämplig med hänsyn till 1 kap. 1 §, 3 kap. och 4 kap.

För all verksamhet och alla åtgärder skall en sådan plats väljas att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

5 § Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand skall förnybara energikällor användas.

6 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism.

7 § Kraven på hänsyn enligt 2-6 § § gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning skall särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. När det är fråga om totalförsvarsverksamhet eller om en åtgärd behövs för totalförsvaret, skall även detta förhållande beaktas vid avvägningen.

Avvägningen enligt första stycket får inte medföra att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. åsidosätts.

8 § Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälpas i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. I den mån det föreskrivs i denna balk kan i stället skyldighet att ersätta skadan eller olägenheten uppkomma.

9 § Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om regeringen finner att det finns särskilda skäl.

En verksamhet eller åtgärd får inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämras avsevärt.

Vad som sägs i första och andra stycket gäller inte, om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 §. Lag (2002:175).

10 § Om en verksamhet eller åtgärd är av synnerlig betydelse från allmän synpunkt kan regeringen tillåta denna, även om förutsättningarna är sådana som anges i 9 § andra stycket. Detta gäller dock inte om verksamheten eller åtgärden kan befaras försämra det allmänna hälsotillståndet.

Beslut enligt första stycket får förenas med villkor för att tillgodose allmänna intressen.

Sammanställning av enkät "Jämt på toppen"

För att få en uppfattning om fördelningen mellan kvinnor och män i länets större företag inför seminariet "Jämt på toppen" skickade Länsstyrelsen ut en enkät till 38 företag med 200 anställda och uppåt.

Av de 38 företagen svarade 20 stycken, resultatet blev följande:

Fråga 1a: Hur många styrelseledamöter finns det i er styrelse?

Fråga 1b: Hur många av dessa är kvinnor?

Resultatet av fråga 1a och 1b:

- Genomsnittet för antalet kvinnor i styrelserna är 7,7 % och det är en spridning från 0 % till 33 %.
- Av de 20 företagen som svarade är det elva företag som inte har någon kvinna i styrelsen, åtta företag har en kvinna i styrelsen och ett företag har två kvinnor i styrelsen.

Fråga 2a: Hur många personer omfattar företagsledningen? (direktion/staben/motsv.)

Fråga 2b: Hur många av dessa är kvinnor?

Resultatet av fråga 2a och 2b:

- Genomsnittet för antalet kvinnor i företagsledningarna är 13,5 % och det är en spridning från 0 % till 35 %.
- Av de 20 företagen som svarade är det fem företag som inte har någon kvinna i företagsledningen, åtta företag har en kvinna och sju företag har två eller fler.

Sammanfattning

Svarsfrekvensen var 53 %. Resultatet av enkäten ger en bild av hur den kvinnliga representationen är i styrelser och företagsledningar i Jönköpings län.

Fråga 1a: Hur många styrelseledamöter finns det i er styrelse?

Fråga 1b: Hur många av dessa är kvinnor?

Fråga 2a: Hur många personer omfattar företagsledningen?

Fråga 2b: Hur många av dessa är kvinnor?

Företag	Fråga 1a	Fråga 1b	Analys
			Fråga 1 i %.
1	6	0	0,0
2	11	0	0,0
3	6	0	0,0
4	5	0	0,0
5	8	1	12,5
6	4	0	0,0
7	5	0	0,0
8	4	0	0,0
9	7	1	14,3
10	8	1	12,5
11	6	1	16,7
12	5	0	0,0
13	6	0	0,0
14	6	2	33,3
15	9	1	11,1
16	5	0	0,0
17	18	1	5,6
18	4	1	25,0
19	4	0	0,0
20	3	1	33,3
Summa:	130	10	7,7

Fråga 2a	Fråga 2b	Analys
		Fråga 2 i %.
10	0	0,0
8	0	0,0
7	0	0,0
7	0	0,0
2	0	0,0
11	1	9,1
9	1	11,1
9	1	11,1
8	1	12,5
7	1	14,3
6	1	16,7
6	1	16,7
5	1	20,0
15	2	13,3
10	2	20,0
9	2	22,2
22	2	9,1
20	2	10,0
16	3	18,8
20	7	35,0
207	28	13,5